

desecretaresse.nl

Het Nederlands kent vele spellingregels. Sommige spellingproblemen zul je niet of weinig tegenkomen (tenzij je przewalskipaarden houdt). Andere spellingproblemen keren regelmatig terug en vragen dagelijks om een antwoord. Daarom: de spelling van het Nederlands in zeven belangrijke vuistregels. Natuurlijk iets over de tussen-*n* en over *d*'s en *t*'s, maar ook over de vervoeging van Engelse werkwoorden en de keuze tussen *c* of *k*.

C of k?

Schrijf k:

- in inheemse woorden: *kat, keuken, kopen*

Schrijf meestal *c*:

- in woorden met uitheemse klanken: *canaille, computer, courtage*
- voor een *t*: *actie, lactose, viaduct*, maar: *akte, elektriciteit, oktober, praktijk, traktaat* enz.
- in *co-*, *col-*, *com-*, *con-* en *cor-*: *coalitie, colporteren, combinatie, congres, cordiaal*, maar schrijf *k* in: *koket, kokos, kolibrie, koliek, kolom, kolos, komeet, komiek, komma, kompas, kompres, konvooi, kopij, koraal, kordaat, korset* en *kotelet*

Schrijf cc:

in *accent, accorderen, succes* enz., maar schrijf *kk* in *akkoord*

De tussen-n in samenstellingen

De regels voor de tussen-*n* gelden voor samenstellingen waarin tussen de delen een toonloze *e* wordt gehoord. Schrijf daarin een tussen-*n* als het eerste deel:

- niet op een *e* eindigt en een meervoud heeft op *-en*: *bloemenmand, leeuwendeel*
- een persoon aanduidt en een meervoud heeft op *-en*: *blindeninstituut, ziekenhuis*

Schrijf geen tussen-*n* bij:

- samenstellingen waarvan het eerste deel geen meervoud heeft: *gerstenat, rijstebrij*
- samenstellingen waarvan het eerste deel eindigt op een *e* en geen persoon aanduidt: *gedachtegang, hoogtevrees, secondewijzer*
- samenstellingen waarvan het eerste deel een werkwoord is: *spinnewiel, wiegelied*
- samenstellingen waarvan het eerste deel een verbogen bijvoeglijk naamwoord is: *rodekool, sterkedrank*
- woorden die nauwelijks als samenstelling op te vatten zijn: *kinnebak, ruggespraak*
- samenstellingen waarvan het eerste deel een zaak of persoon aanduidt die enig in zijn soort is: *Koninginnedag, maneschijn, zonnestraal*
- samenstellingen waarvan het eerste deel een versterkende of waarde aanduidende betekenis heeft: *beregoed, reuzefijn, stekeblind; klerefilm, klotebaar*

D of t bij werkwoorden

Schrijf een *t*:

- in de 2e en 3e persoon enkelvoud tegenwoordige tijd: *jij gaat, hij vliegt, jij wordt, het gebeurt*
- in het voltooid deelwoord van werkwoorden die *ch*, *f*, *k*, *p*, *s* of *x* voor de uitgang *-en* hebben: *gejuicht, gestoft, gemikt, gedipt, gelost, gefaxt* enz.

Schrijf een *d*:

- in het voltooid deelwoord van werkwoorden die *b, g, l, m, n, r, v, w* of *z* voor de uitgang *-en* hebben: *gedubd, gezegd, gebold, geramd, gepind, gehoord, geloofd, geluwd, gepeesd* enz.
- in het voltooid deelwoord van werkwoorden waarvan de stam op een klinker of op *ij* eindigt: *saunaën - gesaunaad; sleeën - gesleed; loeien - geloeid; vrijen - gevrijd; judoën - gejudood; jouen - gejoud; rugbyen - gerugbyd*

Schrijf geen (extra) *d* of *t* in het voltooid deelwoord van werkwoorden die een *d* of *t* voor de uitgang *-en* hebben: *bloeden - gebloed; kaarten - gekaart*. Schrijf eveneens geen extra *t* in de 2e en 3e persoon enkelvoud tegenwoordige tijd: *jij eet, zij fluit*, maar schrijf de *t* wel als het werkwoord een *d* voor de uitgang *-en* heeft: *scheiden - jij scheidt; houden - hij houdt*.

Schrijf geen *t* wanneer *jij* of *je* achter de persoonsvorm staat: *ga jij?; word je morgen dertig?*

De vervoeging van Engelse werkwoorden

Werkwoorden die uit het Engels zijn overgenomen, worden vervoegd volgens de Nederlandse regels: *crossen, ik cros, hij croste, gecrost; zoomen, ik zoom, hij zoomde, gezoomd*. In gevallen waar uitspraak- of spellingproblemen ontstaan, gelden andere regels:

- *baseballen, ik baseball, hij baseballde, gebaseballd*: 'ballen' wordt uitgesproken als 'bollen', niet als het Nederlandse 'ballen': de dubbele *l* blijft behouden;
- *jiven, ik jive, hij jivede, gejived; recyclen, ik recycle, hij recyclede, gerecycled*: *v* en *cl* zijn geen Nederlandse wordeinden: de *e* blijft staan om een onwelgevormd wordeinde te vermijden;
- *tunen, ik tune, hij tunede, getuned; updaten, ik update, hij updatete, geüpdatet*: *n* en *t* zijn weliswaar Nederlandse wordeinden, maar zonder *e* zou *tun* en *dat* worden uitgesproken;
- *choken, ik chook, hij chookte, gechookt; scoren, ik scoor, hij scoorde, gescoord*: bij werkwoorden met een *o* in de stam verdubbelt de *o* en verdwijnt de slot-*e*

Wanneer een koppelteken, wanneer een trema bij klinkerbotsing?

Schrijf een koppelteken of een trema bij letterparen die als één klank gelezen kunnen worden. Deze letterparen zijn: *aa, ae, ai, au, ee, ei, eu, ie, oe, oi, oo, ou, ui* en *uu*.

Schrijf een koppelteken bij samenstellingen (dit zijn woorden, opgebouwd uit andere woorden, bijvoorbeeld *brieven + bus: brievenbus*): *na-apen, gala-uniform, thee-ei, politie-inspecteur, groei-economie, placebo-effect, radio-interview, auto-uitlaat, milieu-inspectie*.

Schrijf ook een koppelteken bij samenstellingen met twee *i*'s achter elkaar: *sproei-installatie*.

Schrijf een trema bij niet-samenstellingen: *cocaine, geëerd, weëig, hoboïst, reünie, skiër, vacuüm* enzovoort.

Schrijf geen trema in niet-samengestelde woorden met twee *i*'s achter elkaar: *kopiïst*.

Schrijf bij letterparen die in het Nederlands niet als één klinker kunnen worden uitgesproken geen koppelteken of trema. Deze letterparen zijn: *ao, ea, eo, ia, io, iu, oa, ua, ue* en *uo*. Voorbeelden: *naoorlogs, chaos; raceauto, gearmd; tarweoogst, geordend; milieuofficier, fluor*.

Schrijf geen koppelteken bij een combinatie van klinker + *ij*: *naijver, geijzeld, vanilleijs*, maar schrijf wel een koppelteken tussen twee *ij*'s en tussen *i + j*: *snij-ijzer; mini-jurk*.

Wanneer wel, wanneer geen apostrof bij meervouden op -s?

Schrijf een apostrof bij zelfstandige naamwoorden die eindigen op een lettergreep met een enkele *a, i, o, u* en *y*: *oma's, dia's; ski's; bobo's, duo's; menu's; pony's*. Schrijf eveneens een apostrof bij zelfstandige naamwoorden die eindigen op een *-e* die wordt uitgesproken als *ee*: *ave's, facsimile's*.

Schrijf geen apostrof in alle andere gevallen: *dominees, tantes, cadeaus, essays*.

Schrijf ook geen apostrof bij zelfstandige naamwoorden die eindigen op *-é*: *cafés, resumés*.

Wanneer een hoofdletter, wanneer een kleine letter?

Schrijf een hoofdletter:

- aan het begin van een zin: *Hij werkt in de bouw*
- bij persoons- en aardrijkskundige namen en afleidingen daarvan: *Karel, de heer Meijer; Goes, Frankrijk; Karels jas; de Franse taal*
- ter uitdrukking van respect: *God is liefde*
- bij aanduidingen van vorsten, staatshoofden en kabinetsleden wanneer hun staatsrechtelijke functie bedoeld is: *Zijne Koninklijke Hoogheid; de Minister*
- bij namen van instellingen, organisaties, bedrijven enz.: *Europese Unie, KU Nijmegen, VLD*

Schrijf een kleine letter:

- bij namen van godsdienstige, maatschappelijke of culturele stromingen, bij etnische aanduidingen, partijen e.d.: *jakobijn, socialisme, islamiet, eskimo, indianen*
- in soortnamen die zijn afgeleid van een eigenaam: *adamsappel, champagne, marxisme*